

Nowoczesne oprawy oświetlenia dróg i ulic.

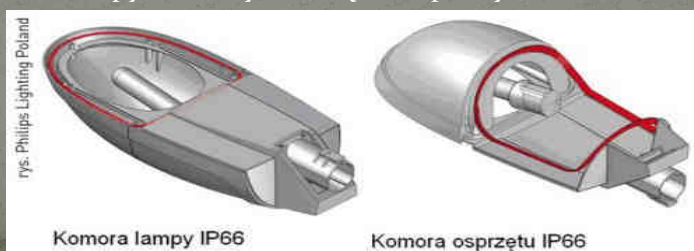

Wykonał:
Grzegorz Bączek
Marcin Bączek

- **Oprawa oświetleniowa** – urządzenie elektryczne, którego celem jest zamocowanie źródła światła (jednego lub wielu) i połączenie go z instalacją elektryczną (np. za pomocą oprawki) w sposób ułatwiający jego ewentualną wymianę, nadanie odpowiedniego kierunku strumieniowi świetlnemu, rozproszenie go lub skupienie w odpowiednim miejscu poprzez zastosowanie np. odbłyśnika, soczewki lub rozpraszającego klosza. Oprawa oświetleniowa czasami zawiera również elementy pozwalające na zmianę tego kierunku. Niektóre oprawy zmieniają barwę światła w celach estetycznych lub użytkowych.

Oprawy oświetleniowe

- Oprawy oświetlenia ulicznego ze względu na charakter swojej pracy oraz miejsce zamontowania są narażone na wiele czynników atmosferycznych a środowisko, w którym pracują można określić jako trudne. Duże różnice temperatur, stałe narażenie na wnikanie pyłów i wody oraz ekspozycja na światło słoneczne wymaga, by konstrukcje były odpowiednio do tego środowiska pracy przygotowane. Korpus oprawy, niezależnie z jakiego materiału jest wykonany, musi zapewniać odpowiedni stopień szczelności przed wnikaniem pyłu i wody do wnętrza oprawy.

Oprawy oświetleniowe

- W przypadku opraw drogowych stopień ochrony IP często jest podawany oddzielnie dla komory osprzętu i komory źródła światła. W przypadku komory osprzętu dopuszcza się niższe poziomy IP. Z kolei dla źródła ważne jest zachowanie wysokiej szczelności, by utrzymać jak najwyższą czystość, co pozwala na zachowanie parametrów świetlnych.

Stopień ochrony IP

- – stopień ochrony aparatu lub urządzenia elektrycznego przed penetracją czynników zewnętrznych. Oznaczenie **stopień IP** składa się z liter **IP** i dwóch do czterech znaków, z których pierwszy oznacza odporność na penetrację ciał stałych, a drugi na penetrację wody.

IP

Pierwszy znak (IPx0): zabezpieczenie przed ciałami stałymi

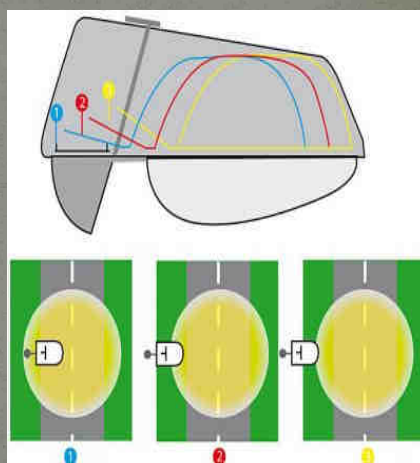
- 0 brak ochrony,
- 1 ochrona przed ciałami o wielkości ponad 50 mm (przypadkowy dotyk dłonią),
- 2 ochrona przed ciałami o wielkości ponad 12,5 mm (przypadkowy dotyk palcem),
- 3 ochrona przed ciałami o wielkości ponad 2,5 mm (przypadkowy dotyk drutem lub wkrętakiem),
- 4 ochrona przed ciałami o wielkości ponad 1 mm (cienkie narzędzie, cienki przewód),
- 5 ochrona przed wnikaniem pyłu w ilościach nie zakłócających pracy urządzenia,
- 6 całkowita ochrona przed wnikaniem pyłu.

Drugi znak IP: zabezpieczenie przed wnikaniem wody

- 0 brak ochrony
- 1 ochrona przed kroplami wody spadającymi pionowo
- 2 ochrona przed kroplami wody padającymi na obudowę pod kątem 15° względem położenia normalnego
- 3 ochrona przed kroplami padającymi pod kątem 60° od pionu
- 4 ochrona przed kroplami padającymi pod dowolnym kątem, ze wszystkich stron
- 5 ochrona przed strumieniem wody z dowolnego kierunku
- 6 ochrona przed silnymi strumieniami wody lub zalewaniem falą z dowolnego kierunku
- 7 ochrona przed zalaniem przy zanurzeniu na taką głębokość, aby dolna powierzchnia obudowy znajdowała się 1 m pod powierzchnią wody, a górna nie mniej niż 0,15 m w czasie 30 min
- 8 ochrona przed zalaniem przy ciągłym zanurzeniu i zwiększonym ciśnieniu wody (1 m głębokości)
- 9 ochrona przed zalaniem strugą wody pod ciśnieniem (80-100 barów, o temperaturze do +80 °C)

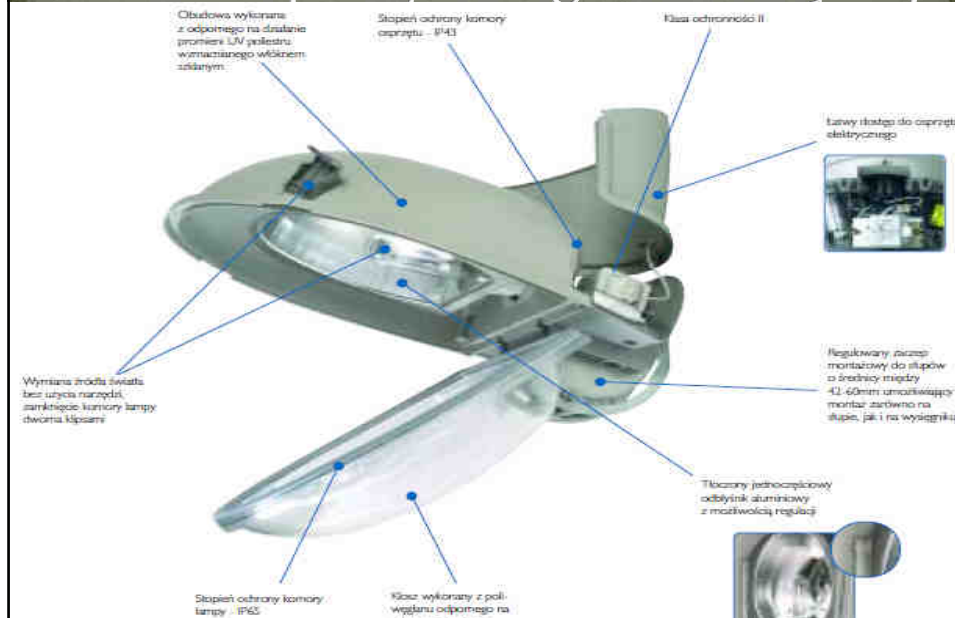
Oprawy oświetleniowe.

- Korpusy opraw wykonywane są zarówno z aluminium, jak również z tworzyw sztucznych. Generalizując można uznać, że produkty aluminiowe są lepszym rozwiązaniem z uwagi na różnej jakości tworzywa sztuczne. Niezależnie z jakiego materiału jest wykonana oprawa powinna ona posiadać możliwość montażu zarówno szczytowo na słupie jak i wysięgniku. Dodatkowo sposób precyzyjnego ustawienia kąta oprawy jest również zaletą, gdyż często w projektach przyjmuje się inne od zerowego kąty nachylenia oprawy.

Budowa oprawy Malaga 2 SGS 103/104

Funkcje oświetlenia drogowego.

Oświetlenie drogowe spełnia kilka funkcji i powinno zapewnić:

- dla ruchu motorowego by był on bezpieczny, płynny, szybki i wygodny.
  - poczucie bezpieczeństwa — oświetlenie jest skutecznym środkiem zapewnienia bezpieczeństwa, zmniejszenia ryzyka wandalizmu i przestępstw kryminalnych,
  - miłą atmosferę i komfort — oświetlenie ma wpływ na przyjemność przebywania w miejscach publicznych. Jest to ważne dla stworzenia klimatu miasta. Ma także oddziaływanie promocyjne w handlu i turystyce.
- Ze wszystkich wymienionych tu funkcji oświetlenie drogowe jest jednym z najważniejszych czynników wpływających na bezpieczeństwo ruchu i bezpieczeństwo publiczne miast i wsi. Liczne badania jasno wykazują, że dobre oświetlenie zmniejsza liczbę wypadków w nocy o 30 %–45 %.

Ze względów technicznych i ekonomicznych nie ma możliwości uzyskania na drogach i innych powierzchniach ruchu poziomów oświetlenia zbliżonych do oświetlenia dziennego. Z konieczności więc poziomy natężenia oświetlenia są bardzo niskie i nierównomierne. Ze względu na niską ostrość widzenia szczegóły obiektów są niewidoczne, zmniejsza się również zdolność rozróżniania barw. Obiekty widzimy tylko dzięki kontrastowi z tłem. Czułość oka na kontrast istotnie maleje w wyniku zmniejszania się jaskrawości tła jak i w wyniku wystąpienia olśnienia. Widzenie jest więc niepełne i nie w pełni wykorzystane. W oparciu o wieloletnie subiektywne badania przeprowadzone w laboratoriach ze statystami jak i w terenie w wielu krajach, ustalono kryteria i parametry oświetlenia, które zapewniają warunki widzenia dla zachowania bezpieczeństwa.

Wraz z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej zobowiązaliśmy się do wprowadzenia przepisów prawnych, w tym norm. Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN) opracował projekt normy EN13201, która stała się obowiązującą normą „Oświetlenia dróg”. Z dniem 15.03.2005 roku stara Polska Norma PN-76/E-02032 Oświetlenie dróg publicznych została zastąpiona nową europejską normą.

Obecnie obowiązująca norma składa się z czterech części:

1 - PKN-CEN/TR 13201-1:2007

Tytuł: Oświetlenie dróg - Część 1: Wybór klas oświetlenia.

2 - PN-EN 13201-2:2007

Tytuł: Oświetlenie dróg - Część 2: Wymagania oświetleniowe.

3 - PN-EN 13201-3:2007

Tytuł: Oświetlenie dróg - Część 3: Obliczenia parametrów oświetleniowych.

4 - PN-EN 13201-4:2007

Tytuł: Oświetlenie dróg - Część 4: Metody pomiarów parametrów oświetlenia.

Parametry i kryteria w oświetleniu dróg.

W przypadku oświetlenia dróg na których dominujące znaczenia ma ruch samochodowy, podstawowymi czynnikami są;

- poziom luminancji,
- równomierność luminancji,
- ograniczenie olśnienia,
- prowadzenie wzrokowe.

Poziom luminancji.

Natężenie oświetlenia (poziom luminancji) jest to gęstości powierzchniowa strumienia świetlnego padającego na daną powierzchnię wyrażona w luksach [lx].

Rys. 2 Dwie sytuacje o różnej luminancji drogi. Po prawej stronie ze względu na większy jej poziom przeszkoda na wysokości samochodu jest lepiej widoczna. Po lewej stronie w zasadzie jej nie widać.

Równomierność luminancji.

Równomierność oświetlenia (d) na danej płaszczyźnie wyznacza się jako iloraz najmniejszej zmierzonej wartości natężenia oświetlenia występującej na danej płaszczyźnie ($E_{\min}$) do średniego natężenia oświetlenia na tej płaszczyźnie (E_{sr}): $d = E_{\min}/E_{\text{sr}}$, gdzie:

$E_{\text{sr}} = (E_1 + E_2 + \dots + E_n) / n$; n - liczba punktów pomiarowych;
 $E_1 \div E_n$ - wyniki pomiarów w kolejnych punktach pomiarowych.

Rys. 3 Dwie sytuacje o różnej równomierności luminancji drogi. Po prawej stronie ze względu na wysoką jej równomierność widać przeszkodę w postaci kostki położonej na drodze. Po lewej stronie kostka ta jest w strefie ciemnej i przez to jej nie widać.

Ograniczenie olśnienia.

Olśnieniem nazywa się pewien przebieg (stan) procesu widzenia, przy którym występuje odczucie niewygodny lub zmniejszenie zdolności rozpoznawania przedmiotów, w wyniku niewłaściwego rozkładu luminancji lub niewłaściwego zakresu luminancji albo nadmiernych kontrastów w przestrzeni lub w czasie.

Z punktu widzenia występujących skutków wyróżnia się następujące rodzaje olśnienia:

- a) **przeszkadzające** - zmniejszające zdolność widzenia na bardzo krótki, ale zauważalny czas.
- b) **przykre** - wywołujące uczucie przykrości, niewygodny, rozdrażnienia oraz wpływające na brak koncentracji bez zmniejszenia zdolności widzenia.
- c) **oślepiające** - olśnienie tak silne, że przez pewien zauważalny czas żaden przedmiot nie może być spostrzeżony.

Ograniczenie oślnienia.

Ograniczenie oślnienia jest związane z odpowiednim doбором oprawy oświetleniowej, a decydują o tym elementy optyczne kształtujące jej bryłę fotometryczną, np. klosz mleczny, odbłyśnik, raster (różny kształt oraz rodzaj powierzchni).

Rys. 4 Dwie sytuacje z oprawami o różnym rozsyle. Po prawej stronie poprawne oświetlenie. Po lewej oprawy o zbyt szerokim rozsyle wywołujące oślnienie u kierowcy.

Prowadzenie wzrokowe.

Bezpieczeństwo na drodze można zwiększyć przez prowadzenie wzrokowe. Oprawy oświetleniowe zawieszane nad drogą dają kierowcy dodatkową informację o kierunku skrętu drogi. Drogi dojazdowe i zjazdy z drogi głównej powinny być realizowane innym rodzajem oświetlenia. Może to być zrealizowane na przykład oprawami wieszanymi na innej wysokości lub wyposażonymi w źródła o innej barwie światła. Wówczas kierowca już z dużym wyprzedzeniem ma informację o kierunku jazdy.

	Wymagania oświetleniowe		
	Poziom luminancji	Równomierność luminancji	Oliśnienie
Wydolność wzrokowa	Średnia luminancja powierzchni L_{sr}	Całkowita równomierność luminancji $U_0=L_{\text{min}}/L_{\text{sr}}$	Przyrost progowy TI
Komfort widzenia	Średnia luminancja powierzchni L_{sr}	Równomierność wzdłużna $U_1=L_{\text{min}}/L_{\text{max}}$	Wskaźnik ograniczenia oliśnienia G

Parametry te wpływają na komfort widzenia oraz na wydolność wzrokową kierowcy (tabela 1). Znajomość powyższych parametrów jest niezbędna w celu świadomego projektowania oświetlenia dróg. Jak widać z tabeli bardzo ważnym parametrem jest luminancja powierzchni. Luminancja (to najprościej mówiąc) parametr określający jaskrawość danej powierzchni, w naszym przypadku drogi, widziany przez obserwatora poruszającego się w określonym kierunku. Wartość luminancji zależy nie tylko od poziomu natężenia oświetlenia, ale również od rodzaju opraw, jasności drogi i odbić od powierzchni.

Część 1: Wybór klas oświetlenia.

Pierwszym etapem jest sprecyzowanie sytuacji oświetleniowej, jaka będzie panowała na danej drodze. Proces ten wymaga określenia:

- dopuszczalnych prędkości,
- głównych użytkowników drogi,
- dopuszczalnych użytkowników drogi,
- wykluczonych użytkowników drogi.

Mając określoną sytuację oświetleniową można przystąpić do kolejnego etapu, jakim jest szczegółowe zdefiniowanie parametrów dotyczących projektowanej powierzchni. W tabeli numer 1 można zauważyć, że wybór klasy oświetleniowej będzie zależny od wielu czynników, chociażby od intensywności ruchu, czy geometrii drogi.

Tabela 1. Grupy sytuacji oświetleniowych.

Typowe prędkości głównych użytkowników km/h	Typy użytkowników w obrębie rozważanego obszaru			Grupy sytuacji oświetleniowych	
	Główny użytkownik	Inni dopuszczeni użytkownicy	Wykluczeni użytkownicy		
> 60	Ruch motorowy		Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami	A1	
			Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami	Rowerzyści Piesi	A2
			Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami Rowerzyści Piesi		A3
>30 i ≤60	Ruch motorowy Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami	Rowerzyści Piesi		B1	
	Ruch motorowy Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami Rowerzyści	Piesi		B2	
	Rowerzyści	Piesi	Ruch motorowy Pojazdy poruszające się z małymi prędkościami	C1	

Część 2: Wymagania oświetleniowe.

Jeśli już mamy określoną klasę oświetleniową możemy z tabel odczytać wartości parametrów, jaki należy zapewnić do prawidłowego oświetlenia danej drogi. Poniżej zaprezentowane są podstawowe klasy oświetleniowe.

Klasy oświetleniowe ME są przewidziane do stosowania na drogach dla ruchu motorowego o średnich i wysokich prędkościach. Wymagania i zalecenia oświetleniowe dla tych klas oparte są na kryteriach luminancji.

Klasa	Luminancja jezdni suchej			Przyrost wartości progowej	Stosunek natężenia oświetlenia otoczenia
	L w [cd/m ²] (wartość najniższa, wartość oczekiwana)	U ₀ (wartość najniższa)	U ₁ (wartość najniższa)		
ME1	2,0	0,4	0,7	10	0,5
ME2	1,5				
ME3a	1,0				
ME3b				0,6	
ME3c				0,5	
ME4a	0,75			0,6	
ME4b		0,5			
ME5	0,5	0,35	0,4		
ME6	0,3				

Klasy oświetleniowe.

Klasy oświetleniowe **CE** są również przewidziane dla ulic o ruchu motorowym, a mianowicie dla stref konfliktowych, ulic handlowych, kompleksów skrzyżowań, rond i obszarów gdzie ustawiają się pojazdy przed skrzyżowaniami. Wymagania i zalecenia oświetleniowe dla tych klas oparte są na kryteriach natężenia oświetlenia.

Klasy oświetleniowe **S i A** związane są z ruchem pieszych i rowerzystów na drogach dla pieszych i rowerzystów, pasach postojowych, na ulicach osiedlowych, itp. Wymagania i zalecenia oświetleniowe dla tych klas oparte są na kryteriach natężenia oświetlenia.

Klasy oświetleniowe **ES** — tak jak dla klas **S i A**, lecz w miejscach zagrożonych przestępczością tj. w strefach, gdzie jest konieczne rozpoznanie twarzy przechodniów.

Część 3: Obliczenia parametrów oświetleniowych.

Norma definiuje matematyczne metody postępowania służące do obliczeń fotometrycznych. Obliczania dokonywane są za pomocą dwóch metod; metodzie natężenia oświetlenia w punkcie oraz metodzie luminancyjnej.

Na podstawie parametrów i danych, jakie musi uzyskać projektant, dokonuje on kolejnych założeń projektowych, czyli wybiera:

- sposoby rozmieszczenia opraw oświetleniowych na planie drogi,
- typu i mocy oprawy oświetleniowej, jej rozsyłu światłości i strumienia źródła światła,
- współczynnika zapasu i systemy konserwacji,
- wysunięcia opraw w stosunku do bliższego krawężnika,
- wysokości zawieszenia opraw oświetleniowych,
- kąta pochylenia opraw w stosunku do poziomu.

Pierwsze obliczenia z reguły są etapem wstępnym, po którym należy dokonać analizy wyników i wprowadzić korektę dotyczącą rozmieszczenia opraw, kąta nachylenia i mocy źródeł światła.

Oprawy oświetleniowe

- Oświetlenie uliczne i parkowe to grupa opraw użytkowego oświetlenia zewnętrznego, które można podzielić na dwie grupy.
- Pierwszą grupę stanowią nowoczesne oprawy oświetlenia drogowego zaprojektowane przede wszystkim do zastosowania w oświetleniu dróg głównych oraz autostrad, ale również terenów mieszkalnych i dróg lokalnych.
- Drugą tworzą oprawy dekoracyjne parkowe, komponujące się z architekturą otoczenia, a stanowiące przy tym estetyczne i energooszczędne rozwiązania zapewniające światło nocą dla potrzeb oświetlenia terenów zielonych (alei ogrodowych i parkowych), jak również pieszych ciągów komunikacyjnych (dróg osiedlowych, pasaży handlowych).

Przykłady opraw głównych dróg LUGSAN 4 Premium Convex.

Charakterystyka -

nowoczesna, aluminiowa, jednokomorowa oprawa uliczna IP 66 przystosowana do tubularnych i eliptycznych źródeł sodowych i metalohalogenkowych

Opis techniczny -

obudowa i pokrywa wykonane z aluminium, pokryte szarą, odporną na promieniowanie UV poliestrową farbą proszkową, odbłyśnik wykonany aluminium. Regulacja położenia odbłyśnika zapewnia uzyskanie pożądanego rozsyłu światła. Antykorozyjne uszczelki wykonane z gumy silikonowej, odpornej na niskie i wysokie temperatury. Porcelanowa oprawka z możliwością poziomej i pionowej regulacji.

Zastosowanie - oświetlenie dróg głównych, drugorzędnych oraz lokalnych, tereny przemysłowe, dzielnice mieszkaniowe, parkingi

Przykłady opraw głównych dróg

LUGSAN 3

Charakterystyka - oprawa uliczna na metalohalogenkowe i sodowe źródła światła

Opis techniczny - obudowa oprawy wykonana z poliestru wzmacnianego włóknem szklanym, odpornego na promienie UV, podstawa oprawy z poliwęglanu, odbłyśnik aluminiowy, młoteczkowany, komora lampy - IP 65, komora osprzętu - IP 43, zawieszany klosz z łatwo odpinającymi się klamrami, zdejmowana tylna osłona pozwalająca na szybką i bezpieczną konserwację, oprawa wykonana w II klasie ochronności, uszczelka silikonowa, kompensacja

Zastosowanie - oświetlenie dróg głównych, drugorzędnych oraz lokalnych, tereny przemysłowe, dzielnice mieszkaniowe, parkingi

Przykłady opraw głównych dróg

PRIMA

Charakterystyka - oprawy oświetlenia dekoracyjnego zewnętrznego do montażu na słupach, na metalohalogenkowe, sodowe, żarowe, fluorescencyjne, kompaktowe źródła światła (CFL); różnorodność kolorów, wymiarów i kształtów wykonania kloszy daje projektantom znaczną swobodę w stworzeniu własnej koncepcji oświetlenia

Opis techniczny - podstawa oprawy wykonana z poliwęglanu w kolorze czarnym; klosze w trzech wymiarach średnicy: 300, 400 i 500 mm, w wersji wykonanej z PMMA lub z poliwęglanu (PC) o wysokiej odporności na udary mechaniczne i promieniowanie UV, klosze GE MMA i AGENA dostępne w trzech kolorach; zastosowane w wybranych modelach malowanie górnej lub dolnej części klosza zapobiega emisji światła w niepożądanym kierunku

Zastosowanie - oświetlenie terenów zielonych: alei ogrodowych i parkowych, dróg osiedlowych, placów, ciągów pieszych, pasaży handlowych

Przykłady opraw głównych dróg UMBRELLA MAX

Charakterystyka -
zewnątrzna oprawa
architektoniczna światła
pośredniego z
dekoracyjnym
odbłyśnikiem oraz
naświetlaczem,
przeznaczona do montażu
na słupie Ø60

Opis techniczny - oprawa zbudowana z obudowy (odbłyśnika) wykonanego z blachy aluminiowej malowanej na RAL 9003 o wysokiej sprawności i wytrzymałości oraz naświetlacza o mocy 250 W; stalowy uchwyt odbłyśnika malowany na RAL 9003

Zastosowanie - dekoracyjne
oświetlenie zewnętrzne
reprezentacyjnych placów i skwerów
miejskich, pieszych ciągów
komunikacyjnych, budowli i parkingów